

KRATAK OSVRT NA POZNAVANJE FAUNE ECHINODERMATA SJEVERNOG JADRANA

A BRIEF SURVEY OF KNOWLEDGE OF ECHINODERM-FAUNA IN THE NORTHERN ADRIATIC

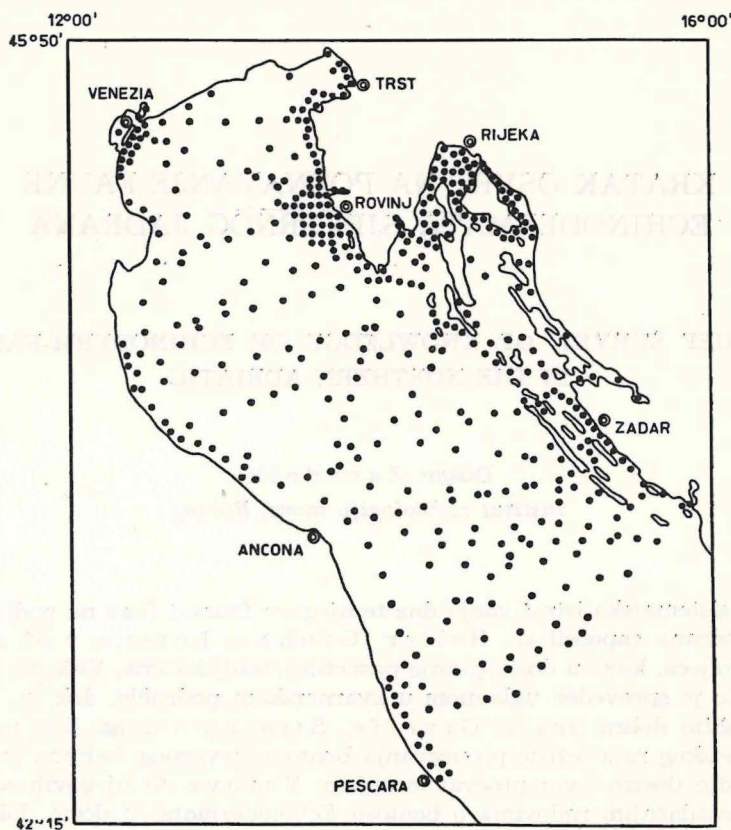
Dušan Zavodnik

Institut za biologiju mora, Rovinj

Prva sistematska istraživanja dna te njegove faune i flore na području Sjevernog Jadrana započeli su Heller, Grube i Lorenz u 60 godinama prošlog stoljeća, koji su dosta pažnje posvetili i bodljikašima. Veći dio tih istraživanja bio je sproveden uglavnom u kvarnerskom području, dok su Tršćanski zaljev osobito dobro istražili Graeffe, Stiasny i drugi. Već malo prije prvog svjetskog rata težište proučavanja bentosa sjevernog Jadrana prešlo je u Rovinj, gdje dostiže svoj procvat studijem Vatove te njegovih saradnika. U svim dotadašnjim radovima o bentosu *Echinodermata* su dosta dobro tretirani, dok je samo manji broj istraživača posvetio njima glavnu pažnju (Lorenz, Clark, Babić, Krumbach, Vialli, Kolosvary, Mayer). Poslije drugog svjetskog rata studij bodljikaša odvija se uglavnom u dva smjera, faunističko-ekološkom (Vatova, Tortonese, Cizhak, Zavodnik) te fiziološko-eksperimentalnom (Cizhak, Kečkeš).

Prema dosadašnjim nama poznatim podacima živi u Sjevernom Jadranu 61 vrsta bodljikaša, no valjanost nekih opisanih vrsta još je problematična. Tu mislimo uglavnom na vrste *Oostergrenia adriatica* te *Antedon adriatica*, koju smatramo kao varijantu vrste *A. mediterranea*. Skoro 60% sjevernojadranskih vrsta pripada atlantsko-mediteranskoj faunističkoj grupi, a samo 20% su tipični mediteranski elementi. Dosta su malobrojne (12%) vrste sa borealno-mediteranskim rasprostranjenjem, dok su kozmopoliti samo *Amphipholis squamata* i *Echinocardium cordatum*, a tropikopolit *Holothuria impatiens*. Izuzimajući gore spomenute još problematične vrste u Jadranu nema endemita.

Usljed plitkoće mora neke su vrste ograničene samo na južnije dublje dijelove sjevernog Jadrana (*Sphaeriodiscus placenta*, *Cidaris cidaris*), a rijetki su hipobati, koji dopiru do izobate od 20 m (*Stichopus regalis*). Općenito uzev ehinofauna sjevernog Jadrana je mezoblatnog karaktera, no uslijed plitkoće krajnjeg sjevernog dijela te bogate razvedenosti istočne obale i mnoge tipične epibate vrste široko su rasprostranjene, osobito ako nisu vezane na jednu vrstu dna.

(*Asterina gibbosa*, *Amphipholis squamata*, *Paracentrotus lividus* i drugi). Međutim uslijed prostranosti odgovarajućeg supstrata i neki specijalisti su u sjevernom Jadranu široko rasprostranjeni (*Amphiura chiajei*, *Abracia lixula*). Po broju vrsta najbogatija su pješčana i muljevita dna, koja izgleda pružaju bodljikašima najoptimalnije uslove za život. Na koralinskom, te kamenitom dnu živi mnogo manje vrsta, dok u fitalu žive uglavnom ubikvisti.

Na nekim vrstama dna u sjevernom Jadranu su neke vrste bodljikaša toliko česte, da ih po neki puta smatramo kao vodeće elemente biocenoze odnosno zoocenoze toga dna. U prvom redu važi to za *Amphiura chiajei* i *Schizaster canaliferus* kao vodeće elemente u zoocenozi *Schizaster chiajei* te *Schizaster-Turritella* (Vatova). Čak i u fitalu, gdje su bodljikaši obično dosta rijetki, može katkada doći do srazmjerno velikih koncentracija nekih vrsta (*Ophiothrix fragilis*, *Amphipholis squamata*).

Kolikogod je faunistika te životinjske grupe u sjevernom Jadranu dobro istraжена, o ishrani i uopće fiziologiji bodljikaša, kao i njihovim parazitima, znamo veoma malo. Sistematična istraživanja u tom smjeru započela su zapravo tek poslije drugog svjetskog rata i još se nastavljaju.

A BRIEF SURVEY OF KNOWLEDGE OF ECHINODERM FAUNA IN THE NORTHERN ADRIATIC

Dušan Zavodnik

SUMMARY

Echinoderms occurring in the northern Adriatic have been a research subject for more than one century, but our present knowledge of physiology and partly of systematics and ecology of this animal group is still insufficient.

About sixty species have been found in the investigated areas, most of them of Atlantic or Mediterranean origin and of mesobathic character. Because of the shallowness of the northern part of the Adriatic, some hypobathic species have a limited distribution in this area (*Sphaeriodiscus placenta*, *Cidaris cidaris*, *Stichopus regalis*). Echinoderms are very frequent on some kinds of bottom, and they can be considered as guide elements of certain biocoenoses or biocoenotic niches (Vatova's zoocoenoses *Schizaster chiajei* and *Schizaster-Turritella*, phytal-region, etc.).

Investigations in the field of physiology and ecology of Echinoderm fauna in the northern Adriatic are still in progress.

